

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > Rosh Chodesh Avodah 001 Nissan Speech

Rosh Chodesh Avodah 001 Nissan Speech

כח השיחה - מעלת האדם

אנחנו נמצאים בעזר ה' סמוך ונראה לחודש ניסן. רבותינו מלמדים אותנו שכל חודש וחודש יש כח מיוחד לאותו חודש. הכח המיוחד של חודש ניסן הוא כח של 'שיחה' מה שהאדם שח "ויצא יצחק לשוח בשדה". "עשרה קבין של שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים ואחד כל העולם כולו" (קידושין מט:). הרי שכח השיחה הוא כח מיוחד לנשים יותר מלאנשים, מצד כך ביציאת מצרים נאמר "בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים", הרי שחודש ניסן מיוחד לכח של שיחה שמתגלה ביתר שאת וביתר עז אצל נשים. נעמוד בעזר ה' להבין את הכח בנפש שנקרא שיחה.

נתבונן א"כ בס"ד להבין את כח השיחה שמתגלה באדם. בכללות ממש, כל כח וכח בכלל ושיחה בפרט מתחלק באדם לשלושה חלקים. רבותינו מחלקים את הכח לשלושה חלקים, החלק הראשון זה כאשר האדם שח שיחה של מצוה כגון תפילה או באופן שהוא משוחח עם חבירו על מנת להועיל לו וכדו'. החלק השני של השיחה היא מה שהאדם שח כדי הצורך וההכרח, ועל זה אומרים רבותינו "ההכרח לא יגונה". החלק השלישי של השיחה זוהי שיחה של מותרות, האדם מדבר בדברים שאינם של מצוה והאדם מדבר בדברים שהם אינם צורך והכרח, אלו הם א"כ נקראים דיבורים ושיחות של מותרות.

א"כ עוד פעם שלושת חלקי השיחה: א. שיחה של מצוה כתפילה ועזרה לזולתו וכדו'. ב. שיחה של דברים שהם כדי הצורך וההכרח שעל זה נאמר "ההכרח לא יגונה". ג. שיחה שהאדם משוחח שיחות שהם מותרות שאין בהם לא מצוה ולא צורך. האדם הרי נקרא כידוע 'מדבר' מלשון שניתן לו כח של דיבור, כח של שיחה, זו מעלת האדם שעליו נאמר "ויצר את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", כמו שאומר התרגום שעל ידי ה"ויהי האדם לנפש חיה" הוא 'נעשה' "לרוח ממללא" כח של דיבור, הרי שכח הדיבור באדם הוא מעלת האדם שעל שם כן הוא נקרא 'מדבר'.

לפי זה נתבונן, כל אחד ואחת מאיתנו כמה זמן ביום ראשית אנחנו מדברים ומשוחחים. יש לאדם כד' שעות ביממה, כמה שעות, כמה זמן בכל יום ויום כל אחד ואחת מאיתנו מדברים. אבל ההתבוננות השניה, אם ננסה להתבונן ולראות, כאשר חודש שיש שלושה חלקים בדיבור ובשיחה, דיבור שהוא של מצוה, דיבור שהוא הכרח ודיבור של מותרות, לאחר שבדקנו לערך כמה זמן ביום אנחנו מדברים נתבונן כמה החלק של דיבור של שיחה של מצוה, כמה החלק של דיבור של שיחה של צורך והכרח וכמה החלק של דיבור של שיחה של מותרות.

אם נתבונן באמת כל אחד ואחת מאיתנו לראות כמה חלקי הדיבור הם של מצוה, כמה חלקי הדיבור של צורך והכרח וכמה חלקי הדיבור של מותרות, בוודאי שעל דרך כלל נשים לב ונראה שרוב הדיבורים שאנחנו מדברים אלו הם דברי מותרות, לא דיבורים בעיקר של מצוה ולא דיבורים בעיקר של הכרח, אלא דיבורים שרובם אלו הם דיבורים של מותרות. ראשית, כל כח מעלת האדם כמו שהוזכר נקרא מדבר מצד כח הדיבור שנמסר לאדם, את הכח העליון הזה שנקרא 'מדבר' הוא משתמש ברובו לדברים שהם מותרות והרי שהוא משפיל את עומק מעלת מדרגת האדם שנקרא מדבר לדברים שהם מותרות שאין בהם צורך והם אינם מועילים והרבה מאוד פעמים הם גם מזיקים, הם מגיעים לידי רכילות, לשון הרע ומוציא שם רע. הרי שראשית להתבונן שאת עיקר מעלת האדם שנקרא 'מדבר' יתכן מאוד (וכך זה באמת אצל רוב בני האדם) שמבלים את כח הדיבור שלהם ברובו במותרות.

שתי סיבות מדוע האדם מדבר דיבורי מותרות

נתבונן עכשיו יותר, מתי על דרך כלל האדם מדבר דיבורים של מותרות. באופן כללי זה נחלק לשני חלקים מתי האדם מדבר דברים של מותרות. אופן אחד כאשר שני בני אדם נפגשים אחד עם השני, נוסעים ביחד ברכבת, במטוס, באוטובוס, נפגשים ברחוב וכן בכל צורה שהיא, וכאשר נפגשים בני אדם והם שוהים בצוותא ביחד באופן טבעי הם מתחילים לדבר, זה אופן אחד של דיבורים שבני אדם מדברים דיבורים של מותרות. אופן שני, שהאדם נמצא לבד, למשל בבית או בנסיעה או שהוא ממתין לאיזשהו מקום, ואז מכיוון שהוא נמצא לבדו הרי שהוא מתקשר לבני אדם אחרים ומדבר איתם. אלו הם שני אופנים מתי האדם מדבר את רוב דיבורי המותרות שלו, אופן אחד כאשר הוא נפגש מעיקרא עם בני אדם, לפעמים זה עם בני ביתו ולפעמים עם אחרים במקומות חיצוניים יותר. אופן שני שהאדם מדבר דברים בטלים זהו כאשר הוא נמצא לבדו והוא עצמו מחדש את סיבת הדבר לדבר דברים בטלים. זה לא רק שני מקרים אלא מונח כאן בעומק שני שורשים מאיפה נובע עומק הסיבה שהאדם מדבר דברים בטלים, דברי מותרות. נחמד א"כ את שני הסיבות העמוקות מדוע בני האדם מדברים הרבה מאוד דיבורים ושיחות של מותרות. כמו שהזכרנו באופן כללי זה מתחלק לשני מקרים, מקרים שבין כך ובין כך הוא נמצא עם בני אדם ואז הוא מדבר דברי מותרות, ומקרים שהוא נמצא לבדו והוא מחדש סיבה למה לדבר עם זולתו.

נתחיל עם המקרה הראשון, כאשר האדם נמצא בין בני אדם והוא מדבר איתם דברי מותרות, לפעמים זה נובע מצד הלכות דרך ארץ שבני אדם מרגישים שזה לא מכובד ולא נעים ולא יפה לשבת ליד אדם אחר ולשתוק, אבל רוב הפעמים הסיבה שכל אחד ואחת מאיתנו מדברים הוא מחמת שכמו שיש לאדם הנאה לאכול ויש לאדם הנאה לחשוב דמיונות נעימים, גם בדיבור עצמו מאז חטא אדם הראשון נתחדש הנאה בעצם הדיבור עצמו ויש לבני אדם הנאה לשוחח שיחות אין בהם לא תכלית, לא תועלת, הם לא מביאים לשום דבר, שיחה לשם שיחה כמו שבני אדם אוכלים מאכלים ערבים ואפי' אם אין להם שום צורך בעצם האכילה והם יכולים לשמוע ניגונים כי זה מביא אותם לידי עונג מסוים, גם הדיבור עצמו מביא את האדם לידי הנאה מסויימת. זו סיבה אחת שבני אדם מדברים דברים בטלים כאשר הם נפגשים עם זולתם.

זו אם כן הסיבה הראשונה שהאדם מדבר מחמת שיש לו הנאה במה שהוא מדבר דברי מותרות. שורשו מחטא אדם הראשון, אצל הנחש אומרים חז"ל (גמ' בתענית) שמתקבצים כולם אצל הנחש ואומרים לו 'מה הנאה יש לבעל הלשון בדיבורו', אבל יש לו הנאה במה שהוא מדבר.

האופן השני שהאדם מדבר זה כאשר הוא נמצא לבדו והוא מחדש קשר עם בני אדם על מנת לדבר. שם יש עוד סיב עמוקה מדוע בן אדם מחדש סיבה לדבר. זה נובע מריקות פנימית, מחללות פנימית, משעמום בתוך עומק הנפש, וכאשר האדם לא מסוגלף קשה לו או צר לו להתמודד עם הריקנות הפנימית שבתוכו, עם השעמום שנובע מהריקנות, הרי שבמקום למלאות את עצמו בתוכן הוא מסיח דעתו מעצמו על ידי שהוא מדבר עם אחרים, בבחינת "דאגה בלב איש ישחנה"- יסיחנה מדעתו על ידי שישחנה לאחרים, הרי שאפילו אם אין לו דאגה גמורה אלא עצם כך שיש לו ריקנות פנימית, שעמום פנימי, חוסר סיפוק בתוך עצמו עם עצמו, הוא גורם לידי כך שהוא יצור קשר עם בני אדם, על ידי כן הוא מסיח דעת מהעולם הפנימי של עצמו, והוא יוצא לעולם חיצוני על ידי אותו דיבור. א"כ זוהי הסיבה השניה מדוע האדם מדבר כאשר הוא נמצא לבדו והוא מחדש סיבת דיבור למותרות מלבד הסיבה הראשונה שהיא הנאה מעצם הדיבור.

נסכם אם כן את הדברים. בוודאי שיש צורך נפשי לאדם לדבר דברים, אבל מעבר לאותו כמות של צורך לאדם לדבר יש את שתי הסיבות הנוספות שהוזכר מדוע האדם מדבר. הסיבה הראשונה זה כי שי הנאה בעצם הדיבור עצמו, הסיבה השניה זה מה שהאדם מסיח דעת מעצמו על ידי שהוא מדבר. הדיבות הללו פעמים רבות נמצאים באותו דיבור עצמו שניהם, גם אם הוא נפגש עם בני אדם והוא מדבר, הוא לא מדבר רק מחמת הנאה לדבר אלא גם כי משעמם לו לשבת ולשתוק וכדו'. אלו הם א"כ שתי הסיבות. אנחנו חוזרים ומדגישים עוד פעם, הזכרנו בהתחלה שיש שלושה חלקים של דיבור, מצוה, צורך ומותרות. חלק מהצורך זה לא שהאדם ידבר בדיוק מה שהוא צריך, חלק מהצורך הנפשי זה לדבר גם מעט מעבר למה שהוא מש צריך באופן המעשי, זהו מה שכתוב במשנה באבות שהתורה נקנית במיעוט שיחה, אומר הגר"א שצריך לדבר מעט מעבר לכדי הצורך הגופני והמעשי שלו, הרי שכל מה שדיברנו על מותרות של דיבור הוא מעבר לצורך נפשי לדבר יותר ממה שלמעשה הוא צריך גופנית לצורך הקיום בפועל ממש. אם כן ברור עד עכשיו, חילקנו את הדיבור לארבעה חלקים: חלק ראשון- מצוה, חלק שני- צורך ממש, חלק שלישי- צורך נפשי מעבר לצורך הגופני המעשי, חלק רביעי- המותרות. המותרות עצמן העמדנו בהם שתי סיבות שורשיים מדוע האדם מדבר מותרות: סיבה ראשונה- מחמת שיש הנאה בעצם הדיבור, סיבה שניה- מחמת שהאדם ריקן הוא רוצה להסיח דעת מעצמו על ידי הדיבור, ובדרך כלל בכל דיבור של מותרות יש את שתי הסיבות, השאלה היא כמה מהסיבה הראשונה וכמה מסיבה השניה, בזה הדברים חלוקים.

נתבונן אם כן עכשיו למעשה בשני החלקים של הדיבור של המותרות שהוזכר, הן דיבור של המותרות מחמת הרצון להנאה והן דיבור של מותרות מחמת הריקנות הפנימית והבריחה של האדם מעצמו. העבודה על החלק הראשון של המותרות

אנחנו מתחילים בס"ד עם החלק הראשון. הרבה מאוד הרי דיבורים שנמצאים בעולם הם דיבורים לשם הנאה, אפשר לראות

את זה, הרבה מאוד בני אדם נפגשים בשמחות, נפגשים בנסיעות, נפגשים ברחוב, ויכולים לשוחח ולדבר אחד עם השני דקות ולפעמים אפילו שעות בלי שיש שום תוכן ושום תועלת ושום תוצאה מכל מה שהאדם דיבר באותו זמן. מאיפה עומק הדבר בנפש נובע? צריך להבין, כל דבר בבריאה הקב"ה ברא אותו לתכלית, יש תכלית לכל הבריאה כולה, באופן טבעי הכח של התכלית של הבריאה כולה לא גלויה בנפש של האדם בשעת לידתו, אלא התכלית שעומדת לנגד עיניו זה ההנאה של אותו רגע. מצד כך כשהוא קטן הוא אוהב לאכול דבר על מנת שיהיה לו הנאה לאותו רגע, הוא משחק במשחק על מנת שיהיה לו הנאה לאותו רגע, הכח הזה מוטבע עמוק עמוק בתוך נפש האדם, שרוב ככל המעשים שהוא עושה הם לא יוצאים ממקום של תכלית אלא ממקום של הנאה רגעית במה שהוא עושה, בייחוד הכח הזה מתגלה אצל כח הדיבור של האדם. רוב רובם של בני האדם רוב הדיבורים שלהם הם דיבורים של מותרות מחמת שהם נהנים מעצם השיחה עצמה, ככל שהאור של התכלית של נפש האדם גבוהה יותר, חזקה יותר, גלויה יותר, ברורה יותר, הרי שהוא מתחיל להרגיש שהדיבורים הללו הם ריקים מתוכן, אין בהם משמעות, אין בהם תכלית, ככל שהאדם חי בעולם שיש בו פחות ביקוש לתכלית הרי שהוא יכול לדבר ולדבר ולדבר, ולא מפריע לו שאחרי שעה של שיחה לא יצא שום תועלת ושום מעלה מכל השעה של השיחה ויתר על כן על דרך כלל יצא נזקים ואיסורים. אבל עוד פעם הנקודה הראשונה ברורה, כל זמן שלא גלוי בנפש האדם תביעה לתכלית אלא הוא חי מהנאה של רגע הכח של ההנאה של רגע גורם לידי כך שהאדם מדבר ומדבר ויש לו סיפוק בעצם הדיבור ולא כואב לו שכל הדיבור כולו, כל השיחה כולה, לא הגיע לשום מקום של תכלית, ככל שאור התכלית יהיה חזק יותר בנפש, הכמות של הדיבורים של האדם תלך ותצומצם יותר ותהיה מכוונת ומדוייקת יותר שיצא מזה תכלית. הסברנו אם כן בס"ד את הנקודה הראשונה של הדיבורים לשם הנאה, ככל שאור התכלית חזקה יותר וגלויה בנפש האדם הרי שהוא מואס ברוב הדיבורים של המותרות שאינם מביאים לשום תכלית, לא לתכלית גדולה ואפילו פעמים רבות גם לא לתכלית קטנה.

כח שני שמכוחו האדם מדבר ועל ידו אפשר לבנות את הדיבור באופן נכון. הרמב"ן כותב באגרתו הידועה "חשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיך", אם נתבונן ונראה, רוב הדיבורים של המותרות שבני האדם מדברים, כמעט ואין בהם מחשבה, יש בהם מעט מעט מאוד של מחשבה, זה מבהיל מאוד לראות שבני האדם מדברים כל כך הרבה דיבורים בכל כך הרבה נושאים ויתכן שהם מדברים בנושאים שאין להם כמעט שום הבנה במה שהם מדברים, יש דברים שהאדם מדבר בדברים שהוא מבין רק אין שום תועלת לדיבור במה שהוא מדבר, האדם מספר עשיתי כך אתמול ואני מתכוון לעשות כך מחר, הבת שלי עשתה כך, התינוקת שלי התעוררה בלילה, קמתי, הלכתי, שתיתי, ישבתי, וכל הסיפורים כולם של הבריאה שאין בהם שום תכלית אבל לפחות הוא מבין במה שהוא מדבר בעובדות שבהם הוא מספר. אבל פעמים רבות בני האדם מדברים שיחות שהם מביעים דיעות על הרבה מאוד דברים ואין להם כמעט שום הבנה במה שהם מדברים, הם מתייחסים למשל לאך מנהיגים את המדינה ואיך מנהיגים את הכלכלה, למה המנהל שך הבית ספר או המנהלת של הסמינר היתה צריכה לעשות כך וכך, ועוד הרבה מאוד נוסעים בענייני חינוך ובענייני כל מה שקיים בעולם שיתכן מאוד מאוד שהם עצמם אינם מבינים כמעט כלום במה שהם מדברים. מאיפה זה נובע בעומק הנפש? כאשר בן אדם חי את ההנאה של הרגע הוא לא מקשר את המחשבה לדיבור, כמובן שאם הוא לא יחשוב כלום אז אי אפשר לדבר, אבל הוא משתמש עם מחבה קלה מאוד ומכוחה הוא מדבר, לכן גם הדיבור נעשה מהר מאוד כי הוא בלי מחשבה הרבה פעמים, אבל יתר על כן הדיבור הוא עם איכות מאוד ירודה, עם תוכן מאוד נמוך. ככל שהאדם יחבר את המחשבה לדיבור שלו והוא יברר את הדיבור שלו עם המלשבה, הדיבורים לאט לאט ילכו ויצטמצמו ברוב המקרים, מחמת שהוא יצוק לתוך הדיבור, כשהוא יצוק לתוך הדיבור הרי שאי אפשר לדבר כל כך הרבה, הדיבור צריך להיות מבוקר ומבורר מול מציאות המחשבה.

נסכם א"כ את שני החלקים שהזכרנו עכשיו. רוב רוב דיבורי המותרות שהבני אדם מדברים חסר בהם שני חלקים. חסר בהם תכלית וחסר בהם עומק של מחשבה. אם נתבונן נראה את זה בקלות מאוד ברוב רוב דיבורי המותרות שיש, הם לא מביאים לשום תכלית ורמת המחשבה בהם היא קלושה מאוד ומועטת מאוד. ככל שהאדם ירגיל את עצמו לחפש תכלית במה שהוא מדבר וליצוק תוכן בתוך הדיבורים שהוא מדבר הוא יקבל משמעות אחרת לכח הדיבור שלו, לכח השיחה שלו ואז הוא יגלה פתאום עולם חדש של דיבורים עולם חדש של שיחות. למעשה לפני שהאדם מדבר, הוא יודע שהוא יפגש במקום פלוני עם אנשים הוא כין את עצמו פעם אחת ביום לפחות על מה אני ידבר ואיך אני ידבר דברים שיש בהם תוכן ומה התכלית של הדיבור שאותו דיברתי. להתרגל בהתחלה פעם אחת ביום לדבר דיבורים מתוך מחשבה שקדמה לכך ומתוך תכלית מה יצא מהדיבורים. לאט לאט כמובן צריך להגדיל את הכמות של הדיבורים שמדברים אותם מתוך עומק של מחשבה ושמביאים לתכלית ולהקטין את הדיבורים שמדברים אותם ממיעוט גמור של מחשבה ואינם מביאים לשום תכלית. ראשית אבל א"כ שיהיה ברור לכל אדם ששורש רוב הדיבורים של המותרות נובע מהעדר תכלית ומהעדר מחשבה, לנסות פעם אחת ביום לדבר מתוך מחשבה יותר עמוקה ודיבור שמביא לידי תכלית, לאט לאט האדם מברר את עצמו ומדבר יותר בצורה הפנימית, אז הוא בעצם מגיע לשיחה של קדושה, לא לפרעה פה-רע אלא לשיחה של יציאת מצרים של "מספרים ביציאת מצרים כל "אותו הלילה".

נקודה נוספת יסודית מאוד, האדם צריך להרגיל את עצמו שלא כל תחום שמדברים הוא חייב להביע דעה ולהגיד מה הוא חושב. הוא צריך להתרגל ולהבין שיש דברים שהוא מבין בהם מעט, יש דברים שהוא מבין בהם הרבה ויש תחומים שהוא לא

מבין בהם בכלל, וזה שיושבים כמה בני אדם או כמה נשים ומדברים באיזשהו עניין אני לא חייב להביע דיעה בכל דבר ובכל עניין. האדם צריך להתרגל שכשהוא מביע דברים הוא צריך להביע אותם ממקום שהוא מבין את מה שהוא מדבר וממקום שברור לו שמה שהוא מדבר זו המציאות, ככל שהאדם מדבר ממקום יותר ברור כמות הדיבורים שלו על דרך כלל תלך ותוקטן, ככל שהאדם מרגיל את הנפש לדבר, ובעומק לא צריך להרגיל את הנפש אלא זה טבע רוב בני האדם לדבר בכל תחום ובכל עניין, אז באופן טבעי הפרץ של הדיבור הולך ונפרץ והשיחה נופלת לפרעה לפה-רע. א"כ נקודה יסודית מאוד, לדבר בדברים שאני באמת מבין במה שאני מדבר ואני מאמין שמה שאני מדבר הוא נכון ולא לבר בכל תחום ובכל עניין ובכל דבר כמעט על אף שההבנה שלי באותו דבר קרובה מאוד לאפס המוחלט. אם האדם א"כ ירגיל את עצמו לחפש תכלית בדיבור, לחפש עומק של מחשבה ולדבר בדברים שאני מבין, לאט לאט הוא יגלה עולם חדש של דיבור, זה מבהיל מאוד לראות שרוב רובם של בני האדם חלק גדול מהחיים שלהם עובר על דיבורי מותרות שאין בהם לא תכלית, לא מחשבה, לא הבנה ולא עומק. אלו הם אכן שלושת החלקים על מנת שכח הדיבור של האדם יהיה בקדושה והדיבור של האדם ירומם אותו ויעלה אותו ולא חס ושלום להיפך יוריד אותו.

אם כן עד השתא בררנו את החלק הראשון של דיבורי המותרות שנובעים מרצון להנאה. נתבאר שלושת החלקים, החלק הראשון- לחפש תכלית בדיבור, החלק השני- להתבונן לחשוב ולחפש עומק בדיבור, והחלק השלישי- להתרגל לא לדבר בכל דבר ובכל עניין, כלשון חז"ל "למד לשונך לומר איני יודע", אלא לדבר רק בדברים שאני מבין בהם ואני יודע מה שאני מדבר. העבודה על החלק השני של המותרות

אנחנו ממשיכים בס"ד לחלק המותרות השני. הזכרנו שהחלק השני של המותרות הוא מצוי אצל בני אדם שנמאים בעצם לבד, אבל הם יוצרים קשר עם זולתם או שהם הולכים לשם או שהם מקשרים וכדו' בכל הצורות שיש היום בדורנו, והם יוצרים סיבה חדשה לדבר, לא רק כשהם נפגשים הם מדברים אלא הם יוצרים סיבה חדשה לדבר. על דרך כלל הסיבה שבני האדם יוצרים סיבה חדשה לדבר כשאינן צורך זה נובע מהריקנות הפנימית מהשעמום הפנימי של הנפש. ראשית האדם צריך להיות מודע לכך, כשהוא מצא למשל לבדו בנסיעה, במרום מסויים ופתאום עולה במחשבתו להתקשר לפלוני ולדבר, שיעצור רגע ויחשוב, לשם מה אני מתקשר, האם באמת יש צורך או כי יש לי חשק לדבר, אם הוא יבין שיש לו חשק לדבר שיתבונן ויראה האם החשק נובע מהנאה של דיבור או כי הוא חש שעמום, אם הוא מרגיש את אותו שעמום ראשית הוא צריך להיות מודע לעצמו שהשעמום נובע מריקנות פנימית, והמעשה שהוא הולך לעשות עכשיו נובע מהריקנות, והוא לא מתמודד עם הריקנות אלא בורח ממנה על ידי שהוא יוצר קשר עם זולתו. ראשית צריך מודעות והבנה באיזה מצב האדם נמצא, לאחר מכן בעזר ה' נסביר יותר את הפתרון, אבל ראשית, כאשר האדם נמצא לבד והוא מרים טלפון לפלוני הוא צריך לחשוב רגע האם יש צורך או אין צורך, ואם אין צורך הוא צריך לברר וללבן בעצמו, אז מודע אני מתקשר, ולהגדיר שזה נובע או מההנאה של דיבור וברוב המקרים זה נובע בעיקר משעמום פנימי, להכיר את הריקנות שנמצאת בנפש. הריקנות הזו שנמצאת בנפש, יש והיא ריקנות כללית על כללות החיים כולם, כלומר שלאדם אין מספיק עולם פנימי בתוך עצמו משל עצמו, אבל אנחנו לא נעסוק עכשיו בריקנות הכללית אלא אנחנו נעסוק בריקנות הפרטית של הדיבור.

נסביר את הדברים, הרי כאשר נאמר לבן אדם שהוא נמצא למשל לבד, תשב לבד ותשתוק ולא תדבר אז הוא על דרך כלל יגיב ויאמר, אבל יש בבן אדם תכונה טבעית שהוא צריך לדבר, הטענה הזאת שיש באדם תכונה טבעית שהוא צריך לדבר היא נכונה, ראשית היא נכונה שהאדם צריך גם לדבר מעט דיבורים כמו שהוזכר מקודם דברי הגר"א, לא רק דיבורים שהוא ממש צריך לצרכי הגוף אלא גם על מנת ליצור לעצמו מרווח מסויים בנפש. אבל רוב הדיבורים של המותרות חורגים בהרבה מעבר לאותו כמות של דיבור. האם באמת הכח הזה של הדיבור נצרך לאדם או לא נצרך לאדם? בודאי שבעומק בפנימי הכח הזה של השיחה והדיבור נצרך לאדם, השאלה רק במה הוא מדבר ועם מי הוא מדבר. ככל שהאדם יותר חי בעולם פנימי יותר, הוא חי יותר עם עומק פנימי יותר, הוא חי יותר עם בורא עולם, אז הוא משוחח איתו הרבה מאוד, וכאשר האדם נמצא לבד, אם הוא רגיל לדבר עם רבש"ע כדבר איש אל רעהו כמו שהאב מדבר עם בנו, כמו שאמא מדברת עם ביתה, כמו שבעל מדבר עם האשה והאשה עם בעלה, אז כשהוא נמצא לבד הוא מדבר הרבה מאוד עם הרבש"ע הן במחשבה והן הרבה פעמים גם בפה, ככל שהאדם חי עולם פנימי יותר אז כח השיחה שלו בחלקו הגדול מופנה למה שהוא מדבר עם הרבש"ע, לכן הצורך שלו לדבר עם בני אדם הולך ומוקטן. צריך להבין ברור, הכח והתשוקה של בני האדם לדבר היא קיימת אצל כל אדם, רק אצל רוב בני האדם מחמת שהדיבור שלהם עם הרבש"ע הוא מאוד מועט וגם בשעת התפילה פעמים רבות מאוד הם אינם חשים ומרגישים אותו אז הם לא מרגישים דיבור עם מישהו אלא סתם אמירה בעלמא רח"ל לכן כח השיחה שלהם טובע את עצמו לצאת לפועל במקום אחר, ולכן הם מדברים הרבה מאוד עם בני אדם מותרות. אבל ככל שהאדם חי עולם פנימי יותר, מקושר לעצמו יותר, מקושר לבורא עולם יותר, אז חלק גדול מכמות השיחה שלו מופנית מול הקב"ה. מצד כך כאשר הוא נמצא לבד זה לא מביא אותו באופן טבעי לשעמום וריקנות ולחפש עם מי לדבר, אלא הוא נמצא עם עצמו, הוא נמצא עם הרבש"ע וכשיש לו צורך לדבר, הוא מדבר גם מעט כמובן עם בני אדם, אבח הוא מדבר הרבה מאוד עם הרבש"ע. ככל שהאדם חי יותר פנימה אז הוא מרגיל את עצמו יותר לחשוב, ראשית, כמות הדיבורים שלו גם כן הולכת ומוקטנת, כי הוא חי הרבה יותר בעולם של מחשבה ופחות בעולם של דיבור. אבל יתר על כן צריך להבין את הנקודה היסודית מאוד, אנחנו

רואים שבני אדם מדברים הרבה הרבה הרבה מאוד, הכח הדיבור הזה קיים בנפש של כל אחד מאיתנו, ואצל נשים בפרט, ט' קבין שנטלו נשים, הכח הזה צריך להיות מופנה בעיקר לדיבורים עם הרבש"ע, כמו ששני בני אדם שהולכים יחד הם יכולים ליסוע שעות ולדבר אחד עם השני שעות, יהודי שחי באמת עם הרבש"ע אז הוא מדבר עם הרבש"ע הרבה מאוד במשך היום, לא רק בג' תפילות ולא רק בזמנים שהוא מייחד לעצמו שעה להתבודדות, אלא לאורך היממה כולה באופן טבעי יש לו שותף שהוא חי איתו והוא מדבר איתו הרבה. לבני אדם מסויימים זה נראה מאוד מחודש, מאוד משונה ואולי אפילו מוזר, כל זה מחמת שהם לא חיים בצורה חושית עם מי שאמר והיה העולם, איתו ית"ש, אבל ככל שהאדם חי ממש בפועל, בלבבו, במחשבתו עם הרבש"ע והוא חי ומרגיש שהוא נמצא איתו עימו ממש, בליבו, אז הוא רגיל לדבר איתו, ואז עיקר כח השיחה מופנה למקום האמיתי. זה עומק חודש ניסן גאולת ישראל ממצרים, נשגאלנו מהשיחה של הקלקול ונכנסנו לשיחה של קדושה, יהודי אמיתי, צורת חיים של יהודי אמיתי, הוא מדבר והוא מדבר הרבה, אבל רוב הדיבורים שלו זה דיבורים של תפילה, זה דיבורים של קדושה והרבה דיבורים עם הרבש"ע. בודאי שבעל צריך לדבר עם אשתו והאשה צריכה לדבר עם בעלה ושניהם צריכים לדבר עם הילדים ויש הלכות דרך ארץ ויש צורת חיים. אבל בין זה ובין צורת החיים שאותה אנחנו מכירים שיש כל כך הרבה דיבורים של מותרות כל זה נובע מחמת שהרבש"ע לא נמצא במוח בגילוי. סיכום

נסכם אם כן את הדברים בס"ד. חלקי הדיבור של המותרות נתחלק לשניים, חלק שהאדם מדבר מכח הנאה- הוא צריך להרגיל את עצמו לחפש תכלית בדיבור שהוא מדבר, תכלית בכלל החיים ותכלית בדיבור שהוא מדבר, לחפש תוכן ועומק במה שהוא מדבר ולדבר רק בדברים שהוא מבין ומאמין למה שהוא מדבר. החלק השני של הדיבור שנובע משעמום בעומר הנפש- צריך לגלות עולם פנימי של דיבור עם רבש"ע, מי שמגלה עולם פנימי של דיבור עם הרבש"ע, נאמר את זה בלשון הברורה, כל החיים שלו משתנים מהקצה אל הקצה, הוא יותר מגר שנתגייר וקטן שנוגל, הוא אדם שיוצא מעולם של נפרדות לעולם של חיים בצוותא עם דביקות בקב"ה, כל אחד ואחת שירגילו את עצמם לדבר עם הרבש"ע בפשיטות, באמיתיות, פעם יותר מעומק הלב ופעם פחות, אבל להרגיל את עצמו לדבר תמיד כסדר עם הרבש"ע, הן במחשבה, הן בדיבור בפה, כמובן בשום שכל ובמקומות שאפשר לעשות כך. אבל שכל צורת החיים של היהודי תהיה באופן כזה שהוא חי עם הרבש"ע, מדבר איתו, משוחח איתו והזיקה לשיחה מופנית למי שאמר והיה העולם, זהו גאולת ישראל ממצרים, גאולת השיחה. שנזכה בעזר ה' לשוחח דברי קדושה, לספר ביציאת מצרים, להתייחס לבין אדם לחבירו בשיחה הראויה, הן בעל לאשתו, הן אשה לבעלה והן לילדים והן לחברים ולמכרים ולשכנים ולשכנות, אבל שעיקר הדיבור יהיה מופנה אל מי שברא את העולם בדיבורו, להתקשר אליו בשלימות, בדיבור אמיתי קדוש ופנימי. שאלות

שואל: אני מכירה בעצם כמה נשים שקרובות אלי, שהן גם כן, שהן בעצם לא מדברות הרבה, מעדיפות לא לבזבז שעות ולא לשוחח הרבה עם אחרות, זה בעצם נשים מחו"ל, ובכל אופן הן נשים שיש להן כשרונות והן מאוד מצליחות בדברים מסויימים, אבל הסיבה שהן לא משוחחות הרבה, דווקא יש להן איזה חולשה בעניין הזה, זה גורם להן בעיות שהן לא משוחחות כל כך הרבה, לאחת למשל היה קשה למצוא שידוך וכו'. בכל אופן אנחנו יודעים שלנשים יש יותר כישרון מגברים בשיחה, מה שנקרא "לשוחח עם ה'" זה אמור להיות, איך אפשר להביא את הכח של השיחה, מה בדיוק הכח שלאשה יש שהוא פי תשע יותר מגברים לשוחח עם ה' נגיד

הרב: אז שאלתם שתי שאלות. נקודה ראשונה שיש בני אדם שהסיבה שהם לא מדברים עם אחרים, נובע מחולשה, לא כל אי דיבור בהכרח נובע ממעלה, כל דבר יכול לנבוע ממעלה ויכול לנבוע מחולשה, יש בני אדם שלא מדברים עם אחרים או מדברים פחות מחמת שיש להם בושא או שיש להם פחד, וכדומה, כמובן שלא התייחסנו לצד של הבעיה ולצד של החיסרון, התייחסנו שיש צורה יותר פנימית של חיים, לדבר פחות עם בני אדם ולדבר יותר עם הקב"ה, מי שיש לו בעיה והסיבה שהוא לא מדבר עם בני אדם זה סיבות אחרות כגון בושא ופחד אז הוא צריך לתקן את הבעיה שלו ואז הסיבה שהוא פחות ידבר עם בני אדם זה לא מבושא ופחד, אלא מסיבה פנימית ולא מחולשה של הנפש הבהמית, זה ביחס לחלק הראשון. ביחס לחלק השני, במה נתייחדו הנשים שיש להן ט' קבין של שיחה, יותר מאשר האנשים. באופן טבעי הלב של האדה כידוע, יותר פתוח, לפיכך כיוון שעיקר הדיבור הוא לא בבחינת דיבור של מס שפתיים אלא דיבור שנובע מן הלב, אצל אשה שהלב שלה פתוח בתדירות יותר גבוהה, והרבה פעמים גם לעומק יותר גדול, לפיכך הדיבור שלה שיהיה דיבור מלב ודיבור מעומק של לב, הוא הרבה יותר קרוב למעשה, משא"כ אצל מי שליבו יותר סגור, אם הוא מרגיל את עצמו לדבר אז הדיבור שלו נובע לפעמים כמעט בלא לב וגם אם כן אז זה ממקום יותר נמוך, מכיוון שאצל האשה בטבע הלב יותר פתוח לפיכך הצורה שהיא יכולה לדבר מתוך הלב זה יותר קרוב למעשה ביום יום באופן פנימי, כמובן מהצד של הקלקול אז היא לוקחת את אותו מקום של דיבור והיא יכולה לדבר גם ט' קבין של דברי סרק והבל אבל אם היא משתמשת בכח הנפלא הזה שהקב"ה נתן לה הרי שהדיבור שלה בעיקר נובע מלב ומעומק של לב, ולאורך היממה כולה, יותר קרובה לדבר מלב ומעומק של לב עם הרבש"ע, וגם עם בני אדם היא מדברת ממקום יותר עמוק ופנימי

שואל: לגבי הנקודה הראשונה, שזה בא ממקום של חולשה, החולשה זה שהם לא מדברות, אבל הסיבה לזה זה בגלל שהם

יותר מקצועיות, זה לא שהם מתביישות אלא להיפך, למשל אחת מהם הגיע לתואר מאוד גבוה במשהו, זה בא מזה שהם יותר מעמיקות ויותר מקצועיות בדברים, הם לא אוהבות לדבר דברים שהם דברי סרק, עכשיו אני חושבת שיש בארץ בעיקר, יותר הרגשה של עולם קטן ואנשים שמדברים מדברים הרבה פעמים דברים שהם לא נחוצים, זה אולי יותר תופעה מקומית מאשר במקומות אחרים, מה הרב חושב?

הרב: אם זה לא נובע מחיסרון אלא זה נובע ממעלה, אדרבה, אנחנו הרי לא מדברים על מישהו מסויים בדווקא, יש פעמים שחוסר הדיבור נובע מחיסרון של נפש הבהמית ויש פעמים שהוא נובע מעומק פנימי, אצל מי שהוא נובע מחיסרון חיצוני עליו לבדוק מה החיסרון ולטפל בו. אצל מי שהוא נובע מעומק פנימי עדיין צריך להיזהר ביחס של בין אדם לחבירו ודרכי ההתנהגות עם זולתו שהדיבור יעשה בצורה הסבירה שלא יפגע ברוב הפעמי בבני אדם אחרים, כל מקרה נצרך לגופו, אני לא שומע כאן שאלה ברורה שאני יכול להשיב, עוד פעם, אם זה נובע מחיסרון של נפש הבהמית צריך לתקן, אם זה נובע ממעלה, צריך עדיין זהירות בבין אדם לחבירו.

שואל: לפעמים בני אדם מדברים שיחה שמכאיבה וגורמת נזק לאנשים, האם זה גם בא מסיבה שהם מרגישים את הריקנות הפנימית או שזה בא מסיבות אחרות?

הרב: הם מדברים דברים שמזיקים לאחרים?

שואל: כן.

הרב: במודע או שלא במודע?

שואל: במודע, בכוונה. אז יש בבן אדם כח רע פנימי שהוא מוציא אותו לפועל על ידי דיבור, אז מצטרף לזה הנאה של דיבור, מצטרף לזה לפעמים שעמום פנימי, ואז מה שיוצא מהכח לפועל זה מהש נמצא בפנים, ואם מה שנמצא בפנים זה רוע אז זה גם יכול לצאת לפועל. לפעמים זה יכול להיות רק רוע, לפעמים בן אדם אין לו הנאה לדבר כשלעצמו ואין לו שעמום והוא רצה לדבר על מנת להזיק, אבל הרבה פעמים אנשים יושבים לשוחח ולא במתכוון להגיע למקום מסויים, אלא מתחילים לדבר ולאט לאט מתגלגלים הדברים לאותו מקום, אז כשהוא כבר מדבר יוצאים הדברים החוצה, מה שיש בפנים זה מה שמתגלה, אם מה שיש בפנים זה רוע מסויים אז זה יכול להתגלות, לפעמים באותה שיחה, יכול להיות שהרי האדם מעורב טוב ברע, יכול להתגלות באותה שיחה נקודת הטוב שבו, ובאותו שיחה יכולה גם להתגלות נקודת הרע שלו.

שואל: רוצה להבין מה בדיוק הדרגה השלישית שהרב דיבר עליה, בעצם זה לא דברים שצריכים אבל כיוון שזה קצת מעבר לזה זה גם נחשב שצריכים את זה, מה בדיוק ההגדרה של זה?

הרב: ההגדרה היא קשה, רק ניתן כמה דוגמאות על מנת שזה יובן. ניתן למשל דוגמא: אדם שהגובה שלו זה מט שבעה נוח לו לישון על מיטה שהיא בדיוק מטר שבעים? אדם שאורך היד שלו למשל היא שמונים ס"מ אז הוא רוצה חולצה שתהיה בדיוק? כל דבר אדם צריך איזהשהו מרווח, הוא לא יכול לחיות על צמצום, אז היא אפשר לומר לבן אדם, כל דיבור שהוא ידבר כל מילה שהוא לא צריך לדבר הוא לא ידבר, רבותינו אומרים שמה שנאמר "לעולם ישנה אדם לתמידו בדרך קצרה" חלק מהדרך קצרה זה לא לדבר בדיוק את המילה המוכרחת, כי המילה המוכרחת בסוף יוצר דרך ארוכה, אי אפשר לחיות שום דבר בדקדוק, הגדרת הדבר היא שיש דברים שהאדם צריך למעשה ויש את מה שהוא צריך למקום המרווח הנפשי שלו, ויש מה שמעבר לכך זה מקום של ותרות, להשים אצבע ולהגיד איפה בדיוק איפה הסוף ואיפה ההתחלה כמובן שאי אפשר, אבל כשהיא תתפוס את הנקודה מדברים אחרים היא תבין שגם בדיבור אי אפשר לחיות ברמה כזו שהאדם ידבר. תקח דוגמא למשל בין בעל לאשתו אשה לבעלה, הם ידברו רק את מה שהם צריכים בקשר לילדים ובקשר לפרנסה ובקשר לניהול הבית? שיש גם צורך נפשי מסויים לדבר ביניהם? זה צורך מעבר לצורך הגופני אבל זה צורך נפשי, שם זה כבר יותר מסיבה הראשונה שהגדרנו, גם זה צורך, החזו"א אומר הרי שמה שנאמר "מגיד לאדם מה שיחו- אפילו שיחה קלה שבין איש לאשתו מגידים לו ביום הדין" הוא אומר שצורך הנפשי של בעל ואשה זה חלק ממה שהצורך שבדבר וזה לא נקרא מותרות, אז יש מה שזה צורך גם בני אדם כשאתה מדבר אתה לא יכול לדבר בדיוק אלא אתה צריך מרווח, ויש מקום שהצורך הנפשי בקשר מחייב דיבור, ויש מותרות שגם בבעל ואשה יש שלב מסויים שהם סתם מפתחים, להגיד בדיוק איפה הגבול? אז ההגדרה הכללית איפה שזה דבר ששורשו בצורך בניית הקשר אז זה נקרא דיבור של צורך ואיפה שזה נובע מהרצון כשלעצמו לדבר אז זה כבר מותרות אבל שיהיה ברור לאדם בדיוק איפה השיעור לגמרי? אין. אז נחזור רק שהתשובה תהיה ברורה: בין בני אדם אפילו אם אתה מדבר עם בעל מכולת אתה לא יכול לדבר בדיוק אלא יש מרווח, כשיש כבר קשר נפשי יש כבר חלק מהדיבור שהוא לצורך הקשר הנפשי שהוא נקרא צורך, גם לזה יש מותרות. רק שיהיה ברור שני החלקים: במקום שאין קשר נפשי זה דיבור של מרווח מסויים, במקום שיש קשר נפשי אז חלק מהדיבור זה בשביל הקשר הנפשי וגם לזה יש מותרות.

שואל: יש ילדים שהם מאוד דברנים ומאוד יוצרים קשר עם אנשים, איך צריך לחנך אותם ואיך הם צריכים להבין מה בדיוק צריך להיות הגדר של הדיבור שלהם?

הרב: בדרך כלל בגיל הצעיר עצמו לא מחנכים את האדם כמה לדבר, אלא צריך ליצור לו תוכן פנימי ועמוק לחיים, ככל שהאדם נהיה לו תוכן יותר פנימי ועמוק לחיים אז ממילא הדיבור שלו מושפע מאותו דבר, כמובן שאם הוא יגדל מאוד זה כבר סוגיא נוספת, אבל אי אפשר להגיד לילד בין שבע תשע או אחד עשרה שיעבוד על הדיבור ויש כמות של דיבור וצריך לדבר כמות מסויימת של דיבורים, צריך ליצוק לו תוכן פנימי לחיים, ככל שהתוכן הפנימי ילך ויגדל אז לאחר מכן באה ההתאמה בין הדיבור למציאות של העולם הפנימי שבו הוא נמצא. אם מדובר על בחורות מבוגרות שמדברות הרבה מאוד אז באיזשהו עת רצון צריך להיכנס לשיחה עמוקה על הנושא ולא בציוויים.

שואל: יש נשים שהן פחות מדברות וזה בא מכח שהם יותר שכליות, יותר מעניין אותם דברים שכליים, זה אומר שהלב שלהן פחות פתוח ולכן השיחה שלה באה פחות מהלב?

הרב: זו שאלה עמוקה. בלשון כללית מאוד, הסיבה שיש לאשה יותר כח של דיבור, כשמחלקים את צורת אדם מול אשה, זכר מול נקבה, אז אצל הזכר המחשבה יותר חזקה ולכן הדיבור יותר מועט, אצל האשה הלב יותר חזק והמחשבה יותר חלשה ולכן הדיבור יותר גבוה, ככל שהאדם מכניס יותר מחשבה לדיבור אז הדיבור הולך ומצטמצם, זה ההגדרה הכללית בין זכר ונקיבה. ודאי שיש בבריאה כסדר בריאתו של עולם, שיש זכרים שהם יותר דומים לנקבות ויש נקבות שהם יותר דומות לזכרים בטבע הנפשי שלהם, מצד כך זה לא מתגלה רק בדיבור אלא כמו שהזכרתם זה מתגלה גם באופן כללי, שהם לומדות יותר ומחפשות דברים עמוקים יותר וכן על זה הדרך, כל מה שדובר זה דובר באופן כללי, כמובן שבכלל כלל יש יוצר מן הכלל, יש גברים שהם שונים ויש נשים שהם ג"כ שונות, ואותם מיעוט של נשים שהם חשובות יותר אז כח הדיבור שלהם לפעמים הולך ומוקטן אבל בסוף היא תישאר אשה כנראה ועדיין היחס של הדיבור שלה, יהיה מסויים בתוך האשה, אבל וודאי שגם באותו אחוז מסויים קטן של הנשים שהן מעמיקות וחשובות אז הכח של הדיבור שלהם פעמים רבות הולך ומוקטן, אין הכי נמי. רק צריך לבדוק אם זה נובע מחולשה בהמית שהאדם קשה לו לדבר, או שהז נובע מעומק פנימי שזה מה שגורם, אם כך זה לפעמים מעלה אבל סוף כל סוף בתור אשה ואמא בבית לפעמים צריך להגיע לאיזושהי גמישות, כי החיים יותר מורכבים מהתכונה הפרטית עכשיו של העומק שלה.

- [\[עולם הדיבור\] 1](#)
- [Chodesh - Avodah](#) [2]

Source: <https://bilvavi.net/shiur/roshchodeshavodah-001-nissanspeech>

Links

[1] <https://bilvavi.net/speech>

[2] <https://bilvavi.net/chodesh.avodah.english>